

Són dos llicenciats en Dret i un en Filologia Catalana. Alfons Esteve i Mercè Teodoro, juntament amb Francesc Esteve, han elaborat l'“Informe sobre el reconeixement del català com a llengua oficial i pròpia del País Valencià”, titulat *El nom, la unitat i la normalitat*, editat per l'Observatori de la Llengua Catalana i presentat a les seves segones jornades.

—**Quina ha estat la gènesi d'aquest informe?**

MERCÈ TEODORO: Una casualitat ens va fer coincidir en un debat d'Acció Cultural del País Valencià, Omnium Cultural i Obra Cultural Balear respecte de la diversitat de posicionaments que s'observen en el debat sobre la unitat de la llengua. Inicialment, per tant, l'objectiu era ben simple: trobar eines perquè la defensa de la llengua fóra més efectiva, unificar criteris i ampliar després aquest consens a altres entitats.

Això va coincidir en el temps amb el memoràndum que Moratinos va portar a Europa i la gran polèmica en l'àmbit estatal sobre la “qüestió de noms”, on per primera vegada va intervenir també el Govern de la Generalitat de Catalunya amb una posició clara.

—**L'han elaborat amb un esperit pràctic...**

M. TEODORO: Pot ser un instrument útil per conèixer la realitat valenciana, per saber què va passar ací durant la transició i per què estem discutint tot això. Feia falta una exposició de l'estat del conflicte: què s'hi ha fet fins ara, com això no ha servit per resoldre-ho i comprendre que és necessari pensar solucions.

Nosaltres en proposem una. Potser n'hi ha més. Però creiem necessari introduir el debat, fer-lo públic i participatiu. I efectiu, és clar.

—**Per què és tan important determinar la qüestió del nom? Què pensen del “deixem-ho estar, diguem-ne X, preocupem-nos per l'ús”?**

FRANCESC ESTEVE: És allò de fer de la necessitat virtut, afirmar que el nom no té més valor que el simbòlic i deixar-ho estar, pensant potser que així s'anirà diluint el secessionisme perquè no li dones motiu d'enfrontament. Però l'experiència mostra que no ha estat així, sinó just al contrari: de fet, les posicions del Govern valencià són més radicalitzades

L'Observatori de la Llengua Catalana celebrava, els passats 27 i 28 de maig, a València, les seves segones jornades. En aquest marc, representants d'entitats de tot el país plantejaven la urgència de resoldre la qüestió del nom de la llengua al País Valencià com a pas necessari devers la volguda normalització.

JORGE CENCILLO

Acord pel català

que mai, hi ha hagut una legitimació social del discurs secessionista i un replegament absolut de l'altre. I el nom de la llengua ha esdevingut tabú. No s'ha d'oblidar, a més, que no desmentir l'ambigüitat ha entrebancat cada pas en la normalització lingüística: si s'ha volgut guanyar un nou àmbit d'ús, ha bastat que digueren “això no és valencià, és català” per tombar la iniciativa. La normalitat passa per una admissió prèvia de la unitat.

—**Expliquen que els anys d'ambigüitat han alimentat el conflicte.**

M. TEODORO: Eludir la qüestió, evitar la referència al català o utilitzar exclusivament el terme “valencià” —que és com suposadament el PSOE volia resoldre el conflicte— no ha servit de res. L'ambigüitat condueix inexorablement al manteniment del conflicte: aquesta és la conclusió d'aquella etapa.

—**Creuen que s'ha après la lliçó?**

M. TEODORO: Anys després, en la ne-

gociació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) es torna a reproduir el mateix esquema: es provoca un conflicte i després es força un pacte, que és sempre una renúncia. I que continua sense resoldre la qüestió.

—**Quant a la qüestió onomàstica, què en pensen, de les solucions sincrètiques que s'han fet públiques darrerament?**

ALFONS ESTEVE: La denominació “valencià/català”, “valencià-català” o “valencianocatalà” (o al revés, que hi ha fins a sis combinacions possibles!) no ens sembla una solució adequada per molts motius. És una amalgama estranya que no disposa de cap suport jurídic, ni històric. I representa una barbaritat quant a construcció. En el cas de “valencià/català”, per exemple, la barra implica precisament el contrari del que es pretén: quan escrius “senyor/senyora” vols dir “senyor o senyora”, no et refereixes a un “senyorsenyora”! I les cons-

D'esquerra a dreta, Francesc Esteve, Mercè Teodoro i Alfons Esteve, autors de l'informe *El nom, la unitat i la normalitat*.

truccions més vàlides lingüísticament, "valencianocatalà" o "catalanovalencià", són inassumibles per al nom d'una llengua.

F. ESTEVE: Per complicat i per quilomètric: els parlants, què són, "valencianocatalanoparlants"? [Riu.]

A. ESTEVE: I els precedents de llengües amb noms compostos són ben poc afalagadors —el cas del galaicoportuguès, per exemple: a què ha conduït? A una escissió claríssima—. Finalment, és que tampoc això no seria la solució del conflicte: els partidaris del secessionisme lingüístic han dit que no ho acceptaran per cap camí del món. Per què cal, doncs, aquesta nova cessió?

—Quina proposta sorgeix de l'informe?

F. ESTEVE: Un nom comú i unitari, com el que tenen la majoria de llengües que funcionen. Cal adoptar el que és general a tots els territoris i històricament i lingüísticament comú: català. Com a mínim és imprescindible aquesta denominació en les situacions d'ús més formal, on cal un nom que ens identifique inequívocament. Cosa que no vol dir que no pugues utilitzar també "valen-

cià" com a equivalent. I així ho fan les universitats valencianes: l'una és la denominació acadèmica, la que reconeix tota la comunitat lingüística, i l'altra és una denominació particular.

—Quant als fonaments de la proposta, a més dels històrics, lingüístics i socials, insisteixen especialment en l'àmbit jurídic.

A. ESTEVE: Es que hi ha alguns ítems molt importants. Des del decret de 1976, on es reconeix l'autoritat lingüística de l'IEC per a tots els territoris de llengua catalana, fins a bàsicament sentències actuals, de fa quinze dies (des del 2004 hi ha hagut set sentències consecutives contra la Generalitat Valenciana pel mateix tema!), passant per la sentència del Tribunal Constitucional del 1997, que no deixa cap dubte sobre el fet que la llengua pot rebre tant el nom de "valencià" com el de "català", en el País Valencià. La sentència ho diu claríssimament: el nom català no contradiu la legalitat vigent. I el que han fet les sentències posteriors del Tribunal Superior de Justícia valencià és estendre el raonament també en l'àmbit administratiu, en qualsevol altre àmbit.

—Vostès proposen un seguit d'actuacions prou concretes...

M. TEODORO: "Fixació legal de la solució", és el títol de l'epígraf, a l'informe. Plantegem que cal regular-ho, perquè tots els pronunciaments que tenim fins ara, malgrat ser jurisprudencials, no aclaresquen suficientment la qüestió. I considerem necessari per superar la situació que això s'assente de manera definitiva. Partim del fet que la legislació espanyola vigent ja reconeix implícitament l'existència de comunitats lingüístiques, quan parla de territoris amb la mateixa llengua pròpia coincident. A partir d'aquí, el que falta a la legislació, desplegant aquest concepte jurídic que ja existeix, és, simplement, identificar les llengües i els territoris.

—Qui ho hauria d'impulsar?

M. TEODORO: Això ho ha d'aprovar el Congrés de Diputats. Impulsar-ho..., de fet, el document pretén que això pugui ser una reivindicació de les entitats que defensen la llengua. I que després puguen afegir-s'hi altres sectors socials.

A. ESTEVE: Hauria de nàixer de la societat civil i caldria que els partits ho assumiren per donar-hi una solució definitiva i tancar aquests trenta anys de transició lingüística inacabada.

F. ESTEVE: El que ens importa, sobretot, no són tant les proclames com que efectivament puguem funcionar i funcionem com a comunitat lingüística. És que no podem estar fent tres versions de cada programa informàtic! És estúpid i una sagnia, ens fragmenta i ens anul·la, talla les possibilitats de la llengua.

—Quan parlen de comunitat lingüística...

M. TEODORO: Ens referim als territoris que tenen reconeguda l'oficialitat del català, perquè és la manera de simplificar i la més efectiva.

F. ESTEVE: I jurídicament viable.

M. TEODORO: La idea és que els territoris amb llengua pròpia reconeguda constitueixen una comunitat lingüística, i que la nostra és la de "llengua catalana" —que té una denominació particular en el cas valencià a l'Estatut—. I aquesta idea ve reforçada per l'aprovació de la Carta Europea de Llengües Minoritàries, que parla de les comunitats lingüístiques, de l'obligació de l'estat de respectar els límits geogràfics de les llengües i d'impedir els entrebancs que

OBSERVATORI DE LA LLENGUA CATALANA

Va néixer de la societat civil, l'any 2003, amb la intenció de "crear un organisme independent, que tingui un ampli consens en la societat catalana i amb la major solvència i rigor acadèmic possible". L'Observatori de la Llengua Catalana s'ha constituït amb una sèrie d'objectius clars: el principal, aconseguir una "veu autoritzada" que assumeixi "el paper de referent tècnic pel que fa a la defensa de la llengua catalana, en el marc de la legislació nacional, estatal i internacional, per orientar i donar arguments jurídics a les institucions i entitats que treballen a favor de la llengua catalana".

A hores d'ara, formen part de l'Observatori les següents entitats: Omnium Cultural, Obra Cultural Balear, Acció Cultural del País Valencià, Casal Jaume I de Perpinyà, Centre UNESCO de Catalunya, CIEMEN, Comitè de Seguiment de la Declaració Universal dels Drets Lingüístics, Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya, Cultural Nord, Fundació Congrés de Cultura Catalana, Institut Linguapax, Omnium Cultural de l'Alguer, Organització pel multilingüisme, Plataforma per la Llengua i Observatori de la Llengua de la Universitat d'Alacant, amb el suport de la Xarxa d'Universitats Joan Lluís Vives, l'Institut d'Estudis Catalans i Televisió de Catalunya.

(www.observatoridelallengua.com)

II JORNADES DE L'OBSERVATORI

Representants d'entitats que, al llarg i ample del país, treballen en, de i per a la llengua catalana, s'aplegaven els passats 27 i 28 de maig en les II Jornades de l'Observatori, a València, centrades en la qüestió de la seva unitat i denominació: Josep Romeu, director de l'Observatori de la Llengua Catalana; Josep Camps, de la junta directiva d'Omnium Cultural; Eliseu Climent, secretari general d'Acció Cultural del País Valencià; Ferran Gomila, president en funcions d'Obra Cultural Balear; Martí Gasull, de la Plataforma per la Llengua; Josep Cruanyes, Fundació Congrés de Cultura Catalana; Jaume Pérez Muntaner, president de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana; Miquel Nicolàs, vicedirector de l'Institut Interuniversitari de Filologia Catalana; Joan Molas, de l'Organització pel Multilingüisme; Joaquim Arenas, CIEMEN/Omnium Cultural de l'Alguer; Luca Scala, Centre de Recursos Pedagògics Maria Montessori de l'Alguer; Maria del Mar Gaspar, Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya; Carme Vidal, directora de l'Institut d'Estudis Ilerdencs; Marta Canales i Francesc Ricart, de la Xarxa de Casals Jaume I – ACPV de la Franja de Ponent; Susanna Barquin, de l'Institut d'Estudis del Baix Cinca; Carles Barull, del Centre d'Estudis Ribagorçans, Natxo Costa, de l'Associació Cultural del Matarranya, i Ferran Isabel i Jordi Davó, de l'Observatori de la Llengua de la Universitat d'Alacant.

CONCLUSIONS I ACCIONS

Josep Romeu, director de l'Observatori, va recollir, en la clonada de les Jornades, les conclusions del debat. En reproduïm alguns extractes:

"Constatem que hi sectors que s'obstinen, en contra de criteris acadèmics i fins i tot jurídics, a fomentar el secessionisme lingüístic."

"La creació d'una Acadèmia Valenciana de la Llengua amb capacitat i voluntat normativitzadors no és sinó una estratègia per arribar als mateixos objectius secessionistes per la via dels fets:

"—Una denominació excloent.

"—Una accentuació dels particularismes dialectals.

"—La creació de normatives i diccionaris diferenciats."

"La temptació de buscar un punt intermedi, amb 'voluntat conciliadora', entre la irracionalitat i l'agressió permanent a la

llengua i la lògica del rigor acadèmic, no ha donat fins ara cap resultat positiu i només ha servit per a envalentir els secessionistes i afeblir les posicions de defensa de la unitat de la llengua."

"La proposta presentada en l'informe recollit en el llibre *El nom, la unitat i la normalitat* representa l'acceptació d'una denominació formal per a tot el sistema lingüístic, *català*, respectant la denominació de *valencià* com a equivalent, com ho podria ser també la de *mallorquí* o *alguerès* en els respectius territoris."

"Caldrà veure com cal implicar l'estat perquè respecti plenament la seva pluralitat lingüística, i cada una de les llengües, començant per respectar-ne la unitat."

Precisament, l'Observatori es planteja aprofundir en aquest tema. I a les Jornades es van apuntar ja actuacions concretes per aconseguir des de versions úniques en català de les lleis que es publiquen al BOE, de les webs dels organismes oficials o dels documents administratius, fins al fet que la normativa jurídica reculli, inequívocament i efectiva, el reconeixement oficial del català i de la seva unitat. Entre d'altres coses, perquè l'estat no pugui continuar fugint d'estudi i respondre com va fer el passat mes de maig a una pregunta de la diputada d'Esquerra Unida al Congrés espanyol, Isaura Navarro, al voltant del criteri sobre la denominació de la llengua catalana. Aleshores, el govern de Zapatero va optar per "instar les comunitats autònomes afectades a assolir un acord" sobre la qüestió. Des de l'IEC, Joan Martí recordava, simplement, que cal respectar la ciència i no fer entrar la qüestió en l'àmbit de les "disquisicions entre forces polítiques". Doncs això.

administrativament s'hi puguen introduir...

—Aquesta carta, l'ha signada l'estat espanyol?

M. TEODORO: Sí. Però no la compleix. Considera que la regulació que té està per damunt de les previsions de la Carta. Cosa que no és certa: hi ha un document molt extens de l'Observatori de la Llengua Catalana en aquest sentit, que va presentar al Consell d'Europa.

—No és una mica anguniós, fer dependre la solució de la qüestió onomàstica d'una resolució estatal?

F. ESTEVE: No és qüestió que ho solucione, sinó que ho reconega. I, d'altra banda, és qui en molts àmbits té la potestat exclusiva.

A. ESTEVE: I també hi ha la qüestió de la conjuntura política a l'estat espanyol: ara hi ha un partit diguem-ne més procliu, governant en minoria i amb el suport de partits de l'esquerra en principi partidaris de la unitat lingüística, com poden ser Esquerra Unida i ERC. I també hi ha altres partits que hi donarien suport, com ara CiU i el PNB.

—La qüestió és superar l'immobilisme actual.

F. ESTEVE: És que si no ens embarquem, potser no ho podem superar. També intentem enderrocar mites: hi ha qui pensa que tots els valencians són blavers: demostrem amb dades que no és així, que hi ha un suport social molt més ampli del que sembla a primera vista. Per tant, oferim eines de reflexió i també d'informació per intentar solucions imaginatives, més valentes i, sobretot, que solucionen. Si no, el problema es pot podrir.

M. TEODORO: Si algú pensa que si es reconeix legalment i explícita l'equivalència de les denominacions "català" i "valencià" hi haurà un *kataklismós* al País Valencià, que s'adone de fins a quin punt ja vivim en estat de cataclisme.

F. ESTEVE: I tampoc no seria tan fort, més enllà de la reacció prescriptiva d'alguns grupuscles. Acaben de generalitzar el codi "CAT" a la Biblioteca Nacional d'Espanya per als llibres publicats en català tant a València com a Barcelona. Hi ha hagut alguna reacció ofesa, però no ha passat res d'extraordinari, oi que no?

Núria Cadenas

El Temple de Palma se salva

És insòlit. Per una vegada, un edifici històric de Palma no desapareixerà ni caurà sota la implacable especulació immobiliària. Les Torres del Temple seran recuperades. No es convertiran en la iniciativa de l'empresari que les adquirí l'any 2000 per convertir-les en pisos d'ultraluxe. Aquest edifici s'alça sobre l'estructura d'una porta i recinte militar de l'antiga Medina Mayurqa musulmana. S'ha declarat bé d'interès cultural. No s'hi pot fer cap obra. Encara és més, la llei preveu que, quan els llogaters deixin l'immoble o desapareixin, no s'hi podrà fer res més que recuperar-ne els valors històrics. El detall més increïble del cas és que, a pesar de tot això, les comprés un empresari per fer-hi pisos nous, i que ara, l'Ajuntament, en compensació per no fer-hi el que no es po-

dia fer legalment en el moment de la compra, li cedeix un altre edifici. Com a mínim, però, s'ha salvat el Temple de Palma.

Inauguració d'una exposició sobre llibres de cuina catalana

El llibre de cuina és el protagonista d'una exposició que es va inaugurar el divendres dia 3 de juny al Palau Robert de Barcelona. Aquesta mostra, que es podrà veure fins a final de setembre, ofereix una selecció dels llibres més importants de la cuina catalana des del segle XIV fins a l'actualitat. L'exposició, organitzada per l'editorial RBA amb la col·laboració del consorci Turisme de Barcelona,

inclourà també conferències i activitats paral·leles. Entre els llibres que es podran veure destaquen, per citar-ne alguns, els de cuina medieval d'Elia Thilbaut, els de Jaume Fàbrega, Margarita Torrent i Ismael Prados.

La cúpula barroca de la Seu de València serà desmuntada

"Peça a peça, en un procés que serà del tot reversible", segons han informat des de la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, serà desmuntada la cúpula barroca de la catedral del cap i casal. L'objectiu és recuperar els frescos del segle XV que es van trobar el maig de l'any passat a la cúpula gòtica, tapada per l'anterior. Uns frescos fets pels italians Paolo Sanleocadio i Francesco Paganno —seguint les ordres de Roderic de Borja, quan aquest ja residia al Vaticà— i que han romàs ocults gairebé 330 anys. El desmuntatge de la cúpula ha estat en-

carregat a l'arquitecte valencià Salvador Vila. Tot i que la Generalitat ha remarcat que la cúpula es podrà recompondre amb facilitat, els frescos podrien quedar a la vista, ja que són un dels conjunts renaixentistes que es conserven a tot l'estat.